

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 66/2023-31

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a sudcov Ladislava Duditsa a Libora Duľu (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátkou JUDr. Frederikou Birkovou, Strojárska 11/C, Košice, proti postupu Okresného súdu Poprad v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 7/2009 takto

r o z h o d o l :

Ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky, skutkový stav veci a argumentácia sťažovateľky

1. Ústavnému súdu bola 10. januára 2023 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľky vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Poprad (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 7/2009 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Z obsahu podanej ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že predmetom napadnutého konania, v ktorom sťažovateľka vystupuje ako žalobkyňa, je zriadenie vecného bremena spočívajúceho v práve prechodu a prejazdu cez susediace pozemky, ktorých vlastníkom je obchodná spoločnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „žalovaný“). Právny predchodca sťažovateľky, a to obchodná spoločnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „právny predchodca“), podal žalobu na okresnom súde 19. januára 2009 a od toho času nie je napadnuté konanie skončené ani na prvom stupni. Pred podaním žaloby o zriadenie vecného bremena právny predchodca sťažovateľky podal 8. decembra 2008 na okresnom súde návrh na vydanie predbežného opatrenia, v ktorom navrhol, aby súd uložil obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ] povinnosť v nevyhnutnej miere umožniť právnenému predchodcovi sťažovateľky prechod peši a dopravnou technikou cez pozemky, na ktorých sa nachádza prístupová komunikácia vo vlastníctve obchodnej

spoločnosti [REDACTED] k budovám vo vlastníctve právneho predchodcu sťažovateľky, teraz vo vlastníctve sťažovateľky, a to až do rozhodnutia súdu vo veci samej, vrátane povinnosti podať návrh na začatie konania vo veci samej, k čomu aj došlo 19. januára 2009.

3. Sťažovateľka konštatuje, že nehnuteľnosti, ktoré sú vo vlastníctve obchodnej spoločnosti [REDACTED] a ku ktorým získal jej právny predchodca právo prechodu, slúžia ako príjazdová komunikácia na prechod a prejazd k nehnuteľnostiam v jej vlastníctve, pričom *„nemá inú možnosť prístupu k stavbám v jeho výlučnom vlastníctve iba po nehnuteľnostiach vo vlastníctve spoločnosti [REDACTED]“*. Teda sťažovateľka využíva prístupovú komunikáciu na prechod a prejazd k svojim stavbám. V rámci napadnutého konania sťažovateľka okresnému súdu aj predložila geometrický plán, z ktorého je zrejmý rozsah zriadenia vecného bremena, ako aj znalecké posudky, ktoré určujú výšku náhrady za zriadenie vecného bremena.

4. Napriek prebiehajúcej konaniu o zriadenie vecného bremena podala obchodná spoločnosť [REDACTED] na sťažovateľku celkovo tri žaloby o vydanie bezdôvodného obohatenia, z ktorých bola v dvoch prípadoch úspešná. Okresný súd rozsudkom č. k. 7 C 7/2018-63 z 5. decembra 2018 v spojení s uznesením Krajského súdu v Prešove č. k. 20 Co 115/2019-94 z 29. septembra 2020 rozhodol o povinnosti sťažovateľky zaplatiť obchodnej spoločnosti [REDACTED] istinu vo výške 30 000 eur s úrokom z omeškania vo výške 8,25 % z dlžnej sumy a paušálnu náhradu trov konania vo výške 40 eur z titulu bezdôvodného obohatenia podľa § 451 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“). Okresný súd rozsudkom č. k. 12 C 8/2020-417 z 15. novembra 2021 v spojení s uznesením Krajského súdu v Prešove č. k. 10 Co 12/2022-474 z 24. mája 2022 rozhodol o povinnosti sťažovateľky zaplatiť obchodnej spoločnosti [REDACTED] istinu vo výške 27 300 eur s úrokom z omeškania vo výške 8 % z dlžnej sumy a paušálnu náhradu trov konania vo výške 40 eur z titulu bezdôvodného obohatenia podľa § 451 ods. 1 Občianskeho zákonníka a v prevyšujúcej časti návrh žalobkyne zamietol. Sťažovateľka tak *„čelí neustále novým súdnym konaniam vedeným spoločnosťou [REDACTED] o zaplatenie náhrady za užívanie príjazdovej komunikácie, ktorá je podľa znaleckých posudkov predložených v konaní, niekoľkonásobne vyššia ako náhrada za zriadenie vecného bremena, čím sťažovateľovi vzniká reálna majetková ujma.“*

5. Podľa sťažovateľky *„konanie v označenej právnej veci trvá neprímerane dlhú dobu a dochádza v ňom k zbytočným prieťahom. Právne postavenie sťažovateľa je dlhodobo neisté a z hľadiska povahy veci ide pre neho o vec mimoriadne dôležitú. Už len na základe posúdenia samotnej dĺžky konania vcelku preto možno súdne konanie v prejednávanej veci považovať za nezlučiteľné so základným právom sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy a čl. 6 ods. 1 Dohovoru.“*. Dôsledkom prieťahového postupu okresného súdu v napadnutom konaní je vznik následkov, *„ktoré sa už nedajú odstrániť.“* Sťažovateľka musela zaplatiť obchodnej spoločnosti [REDACTED] náhradu za užívanie príjazdovej komunikácie, akoby túto užívala bez právneho dôvodu, pričom *„Podľa znaleckých posudkov je vysoký rozdiel v náhrade za vecné bremeno a užívanie komunikácie z iného dôvodu, za obdobie rokov 2016 - 2022, za ktoré si spoločnosť [REDACTED] uplatnila vo vyššie uvedených samostatných súdnych konaniach zaplatenie náhrady za užívanie komunikácie bez právneho dôvodu. Tento rozdiel ako majetková ujma predstavuje viac ako 70 000 EUR.“*

6. Na podklade uvedeného sťažovateľka ústavnému súdu navrhla, aby po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„Postupom Okresného súdu Poprad v konaní sp. zn.: 7C/7/2009 bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Ústavný súd prikazuje Okresnému súdu Poprad, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 7C/7/20()9 konal bez zbytočných prietahov.

Okresný súd Poprad je povinný nahradiť sťažovateľovi trovy konania vo výške 375,24 EUR a zaplatiť ich právnenému zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu.

Ústavný súd priznáva sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie v sume 30 000 EUR...“

7. Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 66/2023-12 zo 7. februára 2023 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

II.1. Vyjadrenie okresného súdu:

8. Okresný súd k prijatej ústavnej sťažnosti sťažovateľky zvýraznil dve skutočnosti, ktoré sa mali zásadným spôsobom podieľať na doterajšej dĺžke napadnutého konania, a to v prvom rade zložitosť veci z hľadiska skutkového, pričom *„síce ide o vec, ktorá patrí do bežnej rozhodovacej činnosti súdov, avšak po skutkovej stránke ide o vec zložitejšiu, o čom svedčí skutočnosť, že vo veci bolo potrebné vypracovať viacero geometrických plánov a zabezpečiť väčšie množstvo listinných podkladov a pre rozhodnutie vo veci bolo potrebné aj vypracovanie viacerých znaleckých posudkov, či už z hľadiska vyčlenenia pozemkov, ktorých sa má vecné bremeno týkať, alebo ocenenia vecného bremena.“*

9. V druhej rovine svojej argumentácie poukázal na ďalšiu relevantnú skutočnosť, ktorou mala byť povinnosť zohľadniť výsledky iného súdneho konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 10 C 131/2008 pre potreby právneho posúdenia sťažovateľkou uplatneného žalobného nároku v napadnutom konaní, keďže sa v tomto inom konaní riešila otázka právneho posúdenia titulu vecného bremena *„in rem“* alebo *„in personam“*, pretože *«ak by na predmetných nehnuteľnostiach už existovalo vecné bremeno „in rem“ nemohol by súd v prospech žalobcu opätovne zriadiť vecné bremeno. Napriek tomu, že právny predchodca sťažovateľa viedol súdny spor vedený pod sp. zn. 10C/131/2008 podal žalobu aj v predmetnej veci. Až do právoplatného skončenia veci vedenej pod sp. zn. 10C/131/2008 však súd z vyššie uvedených dôvodov nemohol rozhodnúť v prejednávanej veci.»*

10. V ďalšom okresný súd poukázal aj na to, že *„Dĺžku konania taktiež negatívne ovplyvnili objektívne skutočnosti spočívajúce vo viacnásobnej zmene zákonného sudcu, ktoré Okresný súd Poprad „ovplyvniť nemohol.“* Okresný súd zároveň predostrel veľmi podrobný prehľad zmien a dôvodov zmien zákonných sudcov v predmetnej veci.

11. Napokon okresný súd poukázal na to, že sťažovateľka v čase pred podaním ústavnej sťažnosti nevyužila účinný prostriedok nápravy (plniaci preventívny účinok porušenia sťažovateľkou označených základných práv), a to sťažnosť na prietahy predsedovi okresného súdu, keďže „Z ustanovenia § 132 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. vyplýva, že aj v zmysle súčasnej právnej úpravy sťažovateľ má povinnosť vyčerpať právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho práv a slobôd. V prípade porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je účinným prostriedkom ochrany v zmysle § 62 zák. č. 757/2004 Z. z. práve sťažnosť adresovaná predsedovi súdu, ktorá však zo strany sťažovateľa nikdy podaná nebola. Z obsahu sťažnosti nevyplývajú ani žiadne dôvody osobitného zreteľa, ktoré by v zmysle § 132 ods. 3 citovaného zákona mohli byť dôvodom, pre ktoré by Ústavný súd SR neodmietol prijatie ústavnej sťažnosti.“. Pretože „sťažovateľ nepodal v predmetnej veci sťažnosť predsedovi súdu, ktorá je predpokladom pre možnosť uplatnenia sťažnosti pred Ústavným súdom Slovenskej republiky, tak súdu ani nebola poskytnutá žiadna možnosť na odstránenie zistených nedostatkov.“. Navyše „od posledného prerozdelenia veci sudca, ktorému bola vec pridelená riadne koná, posledné pojednávanie sa vo veci uskutočnilo dňa 18.1.2023, ktoré pojednávanie bolo odročené za účelom doplnenia dokazovania. Práve právny zástupca žalobcu, teda sťažovateľa, požiadal o poskytnutie lehoty aspoň 3 mesiacov na oboznámenie sa s posudkom predloženým protistranou a konzultácie so znalcami, ktorí sa už v minulosti vecou zaoberali. Zároveň v tejto lehote sa má uskutočniť stretnutie strán a prehodnotenie rozsahu nevyhnutného využitia pozemkov pre manévrovanie motorových vozidiel žalobcu.“.

12. Na podklade už uvedeného okresný súd navrhol prijatej ústavnej sťažnosti sťažovateľky nevyhovieť.

II.2. Replika sťažovateľky:

13. Sťažovateľka zotrvala na svojej argumentácii, pričom zdôraznila neskončenie veci ani po 14 rokoch konania. Túto dobu považuje za ústavne neakceptovateľnú. V reakcii na odporcom predloženú argumentáciu týkajúcu sa povinnosti podania sťažnosti na prietahy predsedovi okresného súdu uviedla, že „Podľa rozhodovacej praxe ESLP a jeho ustálenej judikatúry nie je dôvodné tvrdiť, že pred podaním ústavnej sťažnosti, týkajúcej sa neprimeranej dĺžky súdneho konania, je nevyhnutné podať sťažnosť na prietahy v konaní predsedovi okresného súdu najmä vzhľadom k tomu, že takýmto prístupom by sa aj z ústavnej sťažnosti stal neučinný prostriedok nápravy.“.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

14. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.1. Všeobecné judikatúrne východiská:

15. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

16. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

17. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a obsahom práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 34/2020, IV. ÚS 77/2020, IV. ÚS 251/2021). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k označeným právam v zásade identické.

18. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu je účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (rovnako tak aj pri práve na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) v jeho všeobecnom poňatí odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia príslušného štátneho orgánu (I. ÚS 582/2015, I. ÚS 54/2016, I. ÚS 760/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, IV. ÚS 64/2020). Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) sa splní až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty týkajúcej sa svojich práv (pozri napr. I. ÚS 582/2015, I. ÚS 54/2016, I. ÚS 760/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, IV. ÚS 64/2020). Ústavný súd v tejto súvislosti opakovane zdôraznil, že čl. 48 ods. 2 ústavy v relevantnej časti ustanovuje imperatív, ktorý platí pre všetky súdne konania a ktorý vyjadruje predovšetkým záujem o to, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu, pretože jeho predlžovanie sa môže v konečnom dôsledku prejaviť ako odmietnutie výkonu spravodlivosti (PL. ÚS 25/01).

19. Súčasťou rozhodovacej činnosti ústavného súdu súvisiacej s namietaným porušením základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je taktiež aj právny názor, podľa ktorého nie každý zistený prietah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (IV. ÚS 147/04, IV. ÚS 221/05, III. ÚS 372/09, IV. ÚS 34/2020, IV. ÚS 77/2020, IV. ÚS 576/2020, IV. ÚS 610/2020). Ojedinelá nečinnosť súdu, hoci aj v trvaní niekoľkých mesiacov, sama osebe ešte nemusí zakladať porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (I. ÚS 35/01, I. ÚS 42/01, III. ÚS 91/04, III. ÚS 59/05, III. ÚS 103/05, IV. ÚS 34/2020, IV. ÚS 77/2020, IV. ÚS 576/2020, IV. ÚS 610/2020). Na kratšie obdobia nečinnosti ústavný súd spravidla prihliada vtedy, keď sa vyskytli opakovane a zároveň významným spôsobom ovplyvnili dĺžku súdneho konania (I. ÚS 19/00, I. ÚS 39/00, I. ÚS 57/01).

20. V prípade, keď ústavný súd zistil, že charakter postupu všeobecného súdu sa nevyznačoval takými významnými priet'ahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako zbytočné priet'ahy v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy (obdobne aj podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) alebo konanie ako celok zodpovedá dobou svojho trvania času, v ktorom je možné jeho uzavretie spravidla očakávať, nevyslovil porušenie základného práva zaručeného v tomto článku (II. ÚS 57/01, III. ÚS 30/03, IV. ÚS 110/04), prípadne návrhu buď nevyhovel (I. ÚS 11/00), alebo ho odmietol ako zjavne neopodstatnený (I. ÚS 38/04, IV. ÚS 221/05, III. ÚS 126/2010, I. ÚS 96/2011, IV. ÚS 34/2020, IV. ÚS 77/2020, IV. ÚS 576/2020, IV. ÚS 610/2020). Teda zjavná neopodstatnenosť sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru môže vyplývať aj z toho, že porušenie týchto práv sa namieta v takom konaní pred všeobecným súdom, ktoré z hľadiska jeho druhu a povahy netrvá tak dlho, aby sa dalo vôbec uvažovať o zbytočných priet'ahoch (II. ÚS 93/03, II. ÚS 177/04, IV. ÚS 343/04, III. ÚS 233/06, IV. ÚS 34/2020, IV. ÚS 77/2020, IV. ÚS 576/2020, IV. ÚS 610/2020).

III.2. Posúdenie veci:

21. Sťažovateľka odvodzuje opodstatnenosť podanej ústavnej sťažnosti od dĺžky trvania napadnutého konania okresného súdu, ktoré trvá ku dňu podania ústavnej sťažnosti už 14 rokov a vo veci nebolo dosiaľ rozhodnuté. Ústavný súd preskúmaním napadnutého konania okresného súdu, opierajúc sa o prehľad vo veci vykonaných úkonov, ktorého opodstatnenosť si overil z okresným súdom doloženého súdneho spisu sp. zn. 7 C 7/2009 (prehľad vo veci vykonaných úkonov je súčasťou vyjadrenia okresného súdu, ktoré bolo sťažovateľke doručené a ku ktorému sa aj vyjadrila vo svojej replike), zistil súladnosť dĺžky trvania napadnutého konania okresného súdu so sťažovateľkou označeným základným právom na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právom na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a to v kontexte opodstatnenosti vykonaných úkonov a postupov. Ústavný súd teda nehodnotil dĺžku napadnutého konania okresného súdu len z numerickej stránky, ale skúmal postup okresného súdu z hľadiska opodstatnenosti jednotlivých vo veci vykonaných úkonov a postupov, ktorých pre dôsledné zhodnotenie rozdelil napadnuté konanie do dvoch etáp.

22. Ústavný súd v prvom rade poukazuje na uznesenie okresného súdu č. k. 7 C 7/2009-166 z 15. novembra 2017, ktorým okresný súd podľa § 64 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) rozhodol o pokračovaní v konaní s právnym nástupcom pôvodného žalobcu obchodnou spoločnosťou [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], ktorá s účinnosťou od 1. októbra 2021 zmenila obchodné meno na [REDAKOVANÉ]. Z uznesenia okresného súdu č. k. 7 C 7/2009-166 z 15. novembra 2017 vyplýva, že „šetrením z príslušných registrov súd zistil, že žalobca spoločnosť [REDAKOVANÉ] bola ku dňu 1.1.2013 zrušená, pričom jej právnym nástupcom je spoločnosť [REDAKOVANÉ] a to v dôsledku zlúčenia spoločností. Na základe tejto skutočnosti súd rozhodoval o pokračovaní v konaní s právnym nástupcom žalobcu.“

23. Podľa § 69 ods. 3 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov zlúčenie je postup, pri ktorom na základe zrušenia bez likvidácie dochádza k zániku jednej spoločnosti alebo viacerých spoločností, pričom imanie zanikajúcich spoločností prechádza na inú už jestvujúcu spoločnosť, ktorá sa tým stáva právnym nástupcom zanikajúcich spoločností.

Splynutie je postup, pri ktorom na základe zrušenia bez likvidácie dochádza k zániku dvoch spoločností alebo viacerých spoločností, pričom imanie zanikajúcich spoločností prechádza na inú novozaloženú spoločnosť, ktorá sa svojím vznikom stáva právnym nástupcom zanikajúcich spoločností. Z citovanej zákonnej úpravy a uznesenia okresného súdu č. k. 7 C 7/2009-166 z 15. novembra 2017, ktorým okresný súd podľa § 64 CSP rozhodol o pokračovaní v konaní s právnym nástupcom pôvodného žalobcu obchodnou spoločnosťou [REDACTED], je zrejmé, že v prípade sťažovateľky ide o univerzálny vstup do práv pôvodného žalobcu. V prípade univerzálnej sukcesie, keď nedochádza v dôsledku zmeny účastníka konania k vzniku nového procesnoprávneho vzťahu, ale k procesnoprávnemu nástupníctvu do už existujúceho procesnoprávneho vzťahu, si sťažovateľ môže uplatňovať svoje právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy aj pre štádium konania, ktoré tejto zmene predchádzalo [I. ÚS 5/06, I. ÚS 177/06, IV. ÚS 251/08, II. ÚS 199/2011, IV. ÚS 135/2013, rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci Scordino proti Taliansku (č. 1), bod 220].

24. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu podľa týchto troch základných kritérií: zložitnosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (I. ÚS 54/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, I. ÚS 44/2018, IV. ÚS 95/2018, IV. ÚS 64/2020).

25. Predmet napadnutého konania okresného súdu patrí do štandardnej agendy všeobecných súdov, pričom však s ohľadom na potrebu znaleckého dokazovania je možné hodnotiť predmetné konanie ako skutkovo náročnejšie a v tomto ohľade sa ústavný súd stotožňuje s právnym názorom okresného súdu, podľa ktorého *„síce ide o vec, ktorá patrí do bežnej rozhodovacej činnosti súdov, avšak po skutkovej stránke ide o vec zložitejšiu, o čom svedčí skutočnosť, že vo veci bolo potrebné vypracovať viaceré geometrických plánov a zabezpečiť väčšie množstvo listinných podkladov a pre rozhodnutie vo veci bolo potrebné aj vypracovanie viacerých znaleckých posudkov, či už z hľadiska vyčlenenia pozemkov, ktorých sa má vecné bremeno týkať, alebo ocenenia vecného bremena.“*. Podľa judikatúry ústavného súdu skutkovo a právne zložitý je iba také konanie, ktoré si na posúdenie skutočností, na ktoré treba odborné znalosti, vyžaduje ustanovenie znalca s osobitnými odbornými znalosťami, resp. spoluprácu znalca s inými odborníkmi – konzultantmi (IV. ÚS 28/05), ako aj konanie, v ktorom je potrebné zabezpečiť rôzne dôkazy (Humen proti Poľsku z 15. 10. 1999). Tento záver vyplýva z obsahu súdneho spisu a prehľadu vo veci vykonaných úkonov, podľa ktorého okresný súd 9. marca 2018 odročil nariadené pojednávanie z dôvodu zhodného stanoviska strán na vypracovanie geometrického plánu týkajúceho sa vecného bremena a odplaty zaň, 22. januára 2019 žalobkyňa predložila okresnému súdu ďalší geometrický plán týkajúci sa presného vytýčenia vecného bremena, 17. septembra 2019 bol okresnému súdu žalobkyňou predložený znalecký posudok k stanoveniu všeobecnej hodnoty vecného bremena, 20. septembra 2019 bolo nariadené pojednávanie odročené na účely doplnenia dokazovania, 3. júna 2020 bol okresnému súdu žalovaným doručený znalecký posudok na stanovenie výšky hodnoty nájmu a vecného bremena a pod.

26. V rámci hodnotenia druhého kritéria, a to správania účastníka konania, ústavný súd nezistil žiadne také skutočnosti, ktoré by mali vplyv na dĺžku konania. Okresný súd v napadnutom konaní viacnásobne pristúpil k zmene žalobného petitu (ako napr. 15. novembra 2017, 4. septembra 2018,

18. januára 2023), čo je z pohľadu judikatúry ústavného súdu možné subsumovať pod správanie sťažovateľa, avšak spresňovanie, resp. aktualizácia výšky sumy žalobou uplatneného finančného nároku z dôvodu jej zmeny v závislosti od plynutia času bez súčasnej zmeny aj právneho základu jej uplatnenia nemôže mať vplyv na celkovú dĺžku alebo plynulosť súdneho konania, pretože všeobecný súd sa najprv musí aj tak vysporiadať s otázkou existencie právneho dôvodu žalobou uplatneného finančného nároku (II. ÚS 562/2012). Podobne ani viacnásobné zmeny žalobného petitu, ktorými účastník konania reaguje na aktuálny vývoj procesnej situácie, nemožno pripočítavať na jeho ťarchu (II. ÚS 172/07).

27. Posledným skúmaným kritériom je postup okresného súdu v napadnutom konaní, pričom ústavný súd z hľadiska dôsledného prieskumu napadnutého konania toto rozdelil do dvoch etáp (pozri aj bod 21).

28. Prvú etapu napadnutého konania okresného súdu je možné vymedziť v období od 19. januára 2009, keď sa konanie začalo doručením žalobného návrhu okresnému súdu obchodnou spoločnosťou [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], o zriadenie vecného bremena *in rem* s príslušenstvom, pričom návrh pôvodného žalobcu vychádzal z jeho návrhu na nariadenie predbežného opatrenia doručeného okresnému súdu 12. novembra 2008, o ktorom okresný súd rozhodol uznesením č. k. 11 C 257/2008-24 z 8. decembra 2008 tak, že mu vyhovel. Žalovaný bol povinný v nevyhnutnej miere umožniť pôvodnému žalobcovi „*prechod peši a dopravnou technikou*“ cez v uznesení okresného súdu č. k. 11 C 257/2008-24 z 8. decembra 2008 presne špecifikované pozemky. Uznesenie okresného súdu č. k. 11 C 257/2008 24 z 8. decembra 2008 nadobudlo právoplatnosť 15. apríla 2009, pretože okresný súd uznesením č. k. 11 C 257/2008-46 z 28. januára 2009 zamietol návrh žalovaného na odpustenie zmeškanej lehoty na podanie odvolania a Krajský súd v Prešove uznesením č. k. 14 Co 17/2009-51 z 11. marca 2009 odmietol žalovaným podané odvolanie ako podané oneskorene.

29. Prvú etapu napadnutého konania okresného súdu ústavný súd uzatvára 15. novembra 2017, keď okresný súd vydal uznesenie č. k. 7 C 7/2009-166 z 15. novembra 2017, ktoré bolo vydané v dôsledku rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 2 Co 275/2015-397 z 31. mája 2017, ktorý potvrdil rozsudok okresného súdu č. k. 10 C 131/2008-372 z 23. marca 2015, ktorým bolo rozhodnuté (okresný súd rešpektoval skôr vyjadrený právny názor odvolacieho súdu), že «*zmluvné vecné bremeno medzi právnymi predchodcami oboch účastníkov, ktoré je predmetom tohto konania, bolo „in personam“ a nie „in rem“*». Krajský súd v Prešove v rozsudku č. k. 2 Co 275/2015-397 z 31. mája 2017 dopĺňujúco uviedol, že „*Už v predchádzajúcom štádiu konania bolo konštatované, že zmluva uzatvorená medzi právnymi predchodcami strán sporu... obsahuje identifikáciu a jednoznačné označenie konkrétne určenej povinnej osoby z vecného bremena, ako aj osoby oprávnenej z vecného bremena... Zmluva z 24.5.2001 zaväzuje konkrétne určeného oprávneného z vecného bremena právom prechodu cez nehnuteľnosť, konkrétne označeného povinného z vecného bremena...*“.

30. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd súhlasí s vyjadrením okresného súdu v bode 9 tohto nálezu, podľa ktorého «*ak by na predmetných nehnuteľnostiach už existovalo vecné bremeno „in rem“ nemohol by súd v prospech žalobcu opätovne zriadiť vecné bremeno. Napriek tomu, že právny predchodca sťažovateľa viedol súdny spor vedený pod sp. zn. 10C/131/2008 podal žalobu aj v predmetnej veci. Až do právoplatného skončenia veci vedenej pod sp. zn. 10C/131/2008*

však súd z vyššie uvedených dôvodov nemohol rozhodnúť v prejednávanej veci.». Teda prvou relevantnou okolnosťou, s ktorou sa musel ústavný súd vysporiadať v prvej etape konania, bola opodstatnenosť postupu okresného súdu, ktorý v napadnutom konaní nekonal s odôvodnením nutnosti vyčkať na rozhodnutie vo veci vedenej pod sp. zn. 10 C 131/2008 z dôvodu jej právneho významu pre napadnuté konanie. Ústavný súd konštatuje opodstatnenosť postupu okresného súdu, ktorý musel vyčkať na rozhodnutie vo veci sp. zn. 10 C 131/2008, keďže sa v tomto konaní riešila otázka právneho titulu vecného bremena, ktorého beneficentom bol pôvodný žalobca, s tým, že opätovné zriadenie vecného bremena „*in rem*“ na tú istú nehnuteľnosť nie je právne možné, čo neplatí v prípade jeho zriadenia vo vzťahu k tej istej nehnuteľnosti „*in personam*“. Ústavný súd je taktiež toho názoru, že ak sa viedlo konanie pod sp. zn. 10 C 131/2008, bolo nadbytočné začínať iné súdne konanie a sťažovateľka mala/mohla vyčkať na jeho právoplatné skončenie. Podľa judikatúry ústavného súdu sa nečinnosť súdu v dôsledku existencie odôvodnenej prekážky jeho postupu neposudzuje ako zbytočné prietahy v súdnom konaní (II. ÚS 3/00, III. ÚS 42/02, I. ÚS 65/03, I. ÚS 78/02).

31. Ústavný súd zistil, že v čase medzi 26. aprílom 2011 a 15. novembrom 2017 bola vec niekoľkonásobne prerozdeľovaná medzi sudcov okresného súdu z viacerých dôvodov. Vzhľadom na právny názor ústavného súdu vyslovený v predchádzajúcom bode tento postup okresného súdu v napadnutom konaní (v podstate od 26. apríla 2011, keď svoju predpojatosť oznámil sudca Radačovský, až do zmeny zákonného sudcu a pridelenia veci sudkyňi Kubusovej) nemal žiadny vplyv na posudzované obdobie/časť napadnutého konania okresného súdu, a preto okolnosť, že otázka množstva vecí, personálne a organizačné problémy súdu nie sú v zásade ústavne významné pre posúdenie otázky, či došlo k zbytočným prietahom v konaní (napriek tomu, že ústavný súd citlivo vníma problém nadmernej zaťažnosti všeobecných súdov), nemá pre vecné posúdenie ústavnej sťažnosti reálny význam.

32. V rámci prvej etapy ako bezprietahový hodnotí ústavný súd postup okresného súdu aj v počiatočných štádiách konania, keďže sa v napadnutom konaní vykonávali na pravidelnej báze v podstate administratívne úkony (ako napr. výzva na zaplatenie súdneho poplatku za konanie z 20. januára 2009, výzva okresného súdu žalovanému na vyjadrenie k žalobe z 9. februára 2009, nariadenie obhliadky na mieste samotnom na 16. marec 2009, na vyjadrenie k žalobe, úkony čase od podania žaloby 19. januára 2009 a pod.) Nariadený termín pojednávania na 20. január 2010 a 3. máj 2010 bol zrušený z objektívnych dôvodov na strane žalovaného. V podstate pre celé prvé štádium napadnutého konania je určujúce jeho posúdenie ústavným súdom vyjadrené v predchádzajúcich bodoch.

33. Postup okresného súdu v rámci druhého štádia napadnutého konania je možné časovo vymedziť od 15. novembra 2017, keď okresný súd vydal uznesenie č. k. 7 C 7/2009-166 z 15. novembra 2017, ktoré bolo vydané v dôsledku rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 2 Co 275/2015-397 z 31. mája 2017, ktorý potvrdil rozsudok okresného súdu č. k. 10 C 131/2008-372 z 23. marca 2015, ktorým bolo rozhodnuté o tom, že vecné bremeno v prospech pôvodného žalobcu bolo zriadené „*in personam*“, a nie „*in rem*“. Určujúcim prvkom tejto etapy konania sa stalo znalecké dokazovanie iniciované samotnými stranami v konaní. Tomuto zisteniu ústavného súdu zodpovedá obsah súdneho spisu, podľa ktorého sťažovateľka predložila 11. septembra 2019 okresnému súdu znalecký posudok č. 85/2019 súdnej znalkyne Ing. Ľudmily Jorovej z 11. septembra 2019 (ohodnotenie predmetných nehnuteľností k 23. máju 2019), následne 25. marca 2020 bol

okresnému súdu predložený žalovaným znalecký posudok [REDAKOVANÉ] č. 12/2020 z 1. júna 2020, ktorého predloženiu predchádzali dve žiadosti žalovaného o odročenie nariadeného termínu pojednávania na 29. november 2019 (odročeného na 11. február 2020) a 11. február 2020 (odročeného na 31. marec 2020) práve z dôvodu predloženia už uvedeného znaleckého posudku. Následne okresný súd odročil aj nariadený termín pojednávania na 18. jún 2020 práve z dôvodu oboznamovania sa strán s predloženým znaleckým posudkom vrátane jeho právneho zhodnotenia stranou v konaní a na tento účel oznámenie ich stanoviska okresnému súdu. Okresnému súdu bolo 8. júla 2020 doručené písomné stanovisko právnej zástupkyne sťažovateľky k znaleckému posudku žalobkyne. Okresný súd vo veci pojednával 3. septembra 2020, strany predložili svoje stanoviská k výsledkom znaleckého dokazovania, predložený úradne overený geometrický plán z 2. júla 2020, okresný súd následne pojednávanie odročil na neurčito s tým, že právnej zástupkyňi žalovaného bude doručený geometrický plán na vyjadrenie sa k nemu. Okresnému súdu bol 27. októbra 2020 právnu zástupkyňou žalovaného doručený geometrický plán č. 3/2000, okresný súd vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľky k vyjadreniu sa k nemu s tým, že vyjadrenie a ďalší geometrický plán č. 64/2020 bol doručený okresnému súdu 22. februára 2021. Posledným úkonom strany v napadnutom konaní – žalobkyne je predloženie znaleckého posudku znaleckej organizácie [REDAKOVANÉ], č. 97/2022 spracovaného v období od septembra do decembra 2022. Okresným súdom nariadený termín pojednávania na 1. december 2022 bol zrušený z dôvodu práceneschopnosti právnej zástupkyne žalobkyne. Okresný súd vo veci naposledy pojednával 18. januára 2023, kde po vypočutí právnych zástupcov strán pojednávanie odročil na 17. apríl 2023 z dôvodu oboznámenia sa sťažovateľky ako žalobkyne v napadnutom konaní so znaleckým posudkom znaleckej organizácie a taktiež jej bola uložená povinnosť predložiť prípadný návrh na doplnenie dokazovania a rovnako predložiť aj návrh týkajúci sa posudku znaleckej organizácie.

34. Ústavný súd pozná judikatúru ESLP, podľa ktorej je za prietahy ustanoveného znalca spojené s predložením znaleckého posudku primárne zodpovedný konajúci sudca (Capuano proti Taliansku z 25. 6. 1987, sťažnosť č. 9381/81, bod 32, Jurica proti Chorvátsku z 2. 5. 2017, sťažnosť č. 30376/13, bod 78). Nie je to však okresný súd, ktorý nariaďoval znalecké dokazovanie, ale to sa odvíja od procesnej aktivity strán konania vrátane vyhotovovania geometrických plánov predmetných pozemkov a v tomto prípade judikatúra hovorí jasnou rečou, že za prietahy vzniknuté v dôsledku uplatnenia procesných práv účastníkom konania neznáša zodpovednosť oprávnená osoba, ale zodpovednosť v takomto prípade nemožno pripísať ani na vrub štátnemu orgánu konajúcemu vo veci (III. ÚS 242/03) a v tomto kontexte preto dobu potrebnú na rozhodnutie o stranami uplatnených právach (ktorá v okolnostiach predmetnej veci predstavuje čas potrebný na vykonanie znaleckého dokazovania a oboznámenie sa strán s výsledkami dokazovania) ústavný súd nezapočítava do doby zbytočných prietahov v konaní (III. ÚS 242/03, IV. ÚS 218/04, II. ÚS 865/2014, II. ÚS 484/2016, IV. ÚS 515/2021). Navyše v posudzovanom období okresný súd viacnásobne rozhodoval o pripustení zmeny žalobného petitu. Ústavný súd zaevidoval v rámci druhej etapy napadnutého konania prietah v trvaní od 22. februára 2021, keď bol okresnému súdu žalovaným doručený geometrický plán, až do 4. marca 2022, keď okresný súd strany vyzval na predloženie návrhov na doplnenie dokazovania a dôvodnosti dôkazu obhliadky na mieste samom. Tento prietah však ústavný súd hodnotí ako ojedinelú nečinnosť okresného súdu v napadnutom konaní, a preto naň pri posúdení veci neprihliadal. V zmysle judikatúry ústavného súdu ojedinelá nečinnosť súdu, hoci aj v trvaní niekoľkých mesiacov, sama osebe ešte nemusí

zakladať porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (I. ÚS 35/01, I. ÚS 42/01, III. ÚS 91/04, III. ÚS 59/05, III. ÚS 103/05, IV. ÚS 34/2020, IV. ÚS 77/2020, IV. ÚS 576/2020, IV. ÚS 610/2020)

35. Záver uvedený v predchádzajúcom bode teda platí bez ohľadu na okolnosť (v nadväznosti na vyjadrenie predsedu okresného súdu), že ESLP k sťažnosti na prietahy v konaní predsedovi príslušného súdu v zmysle § 62 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov zaujal stanovisko, že tento prostriedok nápravy nemožno považovať za postačujúci a účinný na odstránenie protiprávneho stavu zapríčineného porušením práva na prerokovanie veci v primeranej lehote. Dôvodom jeho neakceptácie je neefektívnosť priameho odstránenia prietahu v súdnom konaní nariadením, aby sudca vo veci konal v stanovenej lehote. Navyše rozhodnutie o sťažnosti nemôže byť ani podkladom na náhradu škody spôsobenej porušením tohto práva (Ištván, Ištvánová proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 30189/07, Komanický proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 40437/07, Csákó proti Slovenskej republike z 25. 6. 2013, sťažnosť č. 47386/07, Klinovská proti Slovenskej republike z 8. 10. 2013, sťažnosť č. 61436/09, Bednár proti Slovenskej republike z 8. 10. 2013, sťažnosť č. 64023/09, Grešáková proti Slovenskej republike z 22. 11. 2016, sťažnosť č. 77164/12 a ďalšie).

36. Možno teda v súhrne uzavrieť, že napriek chronologicky vyjadrenej dĺžke posudzovaného konania na hranici jej únosnosti konkrétne zistené okolnosti (v žiadnej z oboch popísaných fáz predmetného konania) neumožňujú ústavnému súdu konštatovať porušenie sťažovateľkou označených práv na bezprietahové prejednanie jej veci, ktoré by bolo zapríčinené okresným súdom spôsobom umožňujúcim vyvodit' u neho zodpovednosť relevantnú pre konanie o ústavnej sťažnosti. Z toho rezultuje rozhodnutie ústavného súdu o odmietnutí ústavnej sťažnosti ako zjavne neopodstatnenej podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Samozrejme, tento záver nemusí platiť, ak efektívna a sústredená činnosť okresného súdu nepovedie v dohľadnej dobe (je určený konkrétny termín pojednávania) k meritórnemu rozhodnutiu, keďže prekážka právoplatne rozhodnutej veci vo vzťahu k možnému porušeniu dotknutých práv v posudzovanom konaní nie je týmto rozhodnutím vytvorená.

37. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. apríla 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu